



**ЦОКО БАЙЧЕВ НАЙДЕНОВ** /1904 – 1976 г./ е роден в с. Несура, Врачанско. Кмет на Видин от 7 октомври 1942 г. до 9 септември 1944 г. Разширява водопроводната мрежа с 6 000 линейни метра. При неговото кметуване е построена една училищна сграда. Създадена е оранжерия към градската градина. Още първата зима след голямото наводнение привежда 1 500 жилищни сгради в годност за живеене.

След Девети септември 1944 г. заслугите му като кмет на града не се признават. Изправен е пред Народния съд и за публикувани статии в прогермански дух е осъден на три години затвор условно. Твърде възможно е тази смекчена присъда да е под влияние на неговия тъст Атанас Минков, пръв председател на Отечествения фронт във Видин.

Умира на 5 юни 1976 г. във Видин.

### **ПОСЛЕДНИЯТ ФИЛАНТРОП ЦОКО БАЙЧЕВ НАЙДЕНОВ**

Край на добродетелните "българи от старо време"!

Съдбоносните събития през 40-те години на миналия век оказват решаващо въздействие върху обществено политическите структури в световен мащаб. Специално за България и Видин, настъпва времето за закриване на една епоха, която в продължение на 66 години след Освобождението, бележи параметрите на едно възходящо еволюционно развитие. Със всички успехи и провали, постижения и грешки, с които една малка страна като България търси своето достойно място сред цивилизованите държави в Европа. Със започването на Втората световна война беше променен и обществено политическия ландшафт в нашата страна. Излязоха от анонимност военизирани групировки и фанатично идеологизирани партии, които бяха предвестник на съдбоносни промени, последвали след края на войната...

На 7 октомври 1942 г. общинските съветници във Видин избират за кмет изтъкнатия юрист Цоко Байчев Найденов. Той е последният, 25-ти по ред градоначалник на Видин след 1878 г. и представлява естествено продължение на галерията от образи на общественици, за които безкористната служба и пълното себераздаване за просперитета на Видин и благоденствието на неговите граждани е било ежедневно призвание. Заемането на кметската длъжност е било въпрос на чест и достойнство, на престиж и признание за качествата на избраната личност. Затова много от хората, преди да седнат на кметския стол, са били заможни, проспериращи граждани или богати търговци, банкери, занаятчии, предприемачи, интелектуалци. След напускането на кметската длъжност, много от тези достойни мъже са достигали до последни бедняци, нямащи средства дори за собственото си погребение...

С избирането на Цоко Байчев Найденов за кмет на Видин, завършва ерата на достолепието. Време, през което нито един от хората, заемали кметската длъжност, не е използвал голямата си власт за лично облагодетелстване. За разлика от днешните кметове и управляващи, които сядат на "шефското място" като последни бедняци, за да си тръгнат от него като заможни и проспериращи "бизнесмени", сдобили се "законно" с крупни имоти и опасани с безброй "обръчи" от фирми и много, много кражби... Като по някакво неписано правило за видинските кметове и Цоко Байчев започнал жизнения си път в пълна нищета. Баща му умира, когато е само на една година и половина, а майката с още шест невръстни братя и сестри не издържала голямото напрежение и напуска този свят, когато Цоко е в първия клас на Врачанската гимназия. В родното си село Лесура, той няма никакви близки, защото родителите му са преселници от Тетевенско. Следва настаняването му в сиропиталище, където малкото момче, за да може да продължи учението си преподавало частни уроци на своите по-неподготвени и изоставачи с учението другарчета. През 1928 г. завършил с пълно отличие Врачанската гимназия и за да не остане на улицата, заминал при чичо си в Оряхово. Двамата с него подали молба до Оряховската община, за отпускане на стипендия, поради отличната диплома, за да следва във Франция. Отказано му било под предлог, че за тази държава няма решение за изпращане на студенти. Записал право в Софийския университет през учебната 1928/29 г. и завършил с пълно отличие през 1932 г. За да се издържа през следването, работил като репортер и дописник на много софийски вестници и списания.

Печатал статии по културни, литературни и правни проблеми, които се отличавали с

голяма ерудираност. След завършването си е работил като адвокат във Враца, където продължил културно просветната си и обществена дейност до 1940 г, когато се оженил за дъщерята на известния видински адвокат Атанас Минков, Лидия и се преместил да живее във Видин. Заедно със своя тъст разработват много успешно адвокатската си кантора, която имала много голяма клиентела. Онова, което отличавало Цоко Байчев сред неговите колеги в адвокатската гилдия, били неговите фини и изискани маниери, отлично възпитание, голяма култура и неподправена доброта. Както пише за него д-р Бърни Бончев, "...благодарение на будния си ум и гъвкав характер, за кратко време се ориентира в средата на прогресивния видински елит и зае мястото си в разните културно-просветни организации. В продължение на две години той редактира излизания във Видин в. "Просвета", орган на Комитета за културно издигане на Видинския край. Пише редица статии за Македония и такива с прогермански дух...". I Бончев д-р Б." Видинската книга", Видин, 1946 г, част IV, стр. 124 -148/ След избирането му за кмет Цоко Байчев произнася пред общинските съветници своята програмна реч, в която акцентира на следните моменти: ...

На нашите стопове, които заемаме сега, преди нас са заемани от видни кметове и общински съветници на град Видин и аз съм убеден и напълно вярвам, че нито с мисъл, нито с прояви, ще изневерим в защита на видинските общински интереси...

...След себе си аз не водя антураж, нито имам партийни приятели, ето защо ще Ви моля да се освободите от обичая да правите ходатайства за уволнението или назначаването на чиновниците ми... .. Аз декларирам, че имам и доста отзивчиво сърце и всяка болка или нужда, която ми бъде представена и изтъкната ще гледам веднага по възможност най-широко да удовлетвори, но всичко това с оглед преди всичко на общоградската полза и резултатното управление на общината... /Държ. архив- Видин, ф. 17 К, оп. 1, а.е. 81, лист 6-9, Протокол № 8 7.X.1942/

Казаните от кмета Цоко Байчев думи, не са празни приказки. Той стриктно, методично и при това с изключителна добронамереност и интелигентност изпълнява всички свои обещания и задължения към Общината и гражданите. Имах щастието да работя една година съвместно с Цоко Байчев - аз като инспектор в отд. "Търговия" към тогавашния Окръжен народен съвет, а той като юрисконсулт на предприятието "Градска търговия" - Видин. В почти ежедневните ни служебни разговори, аз, току що завършилия университета млад специалист /1959 г/, получавах от него изключително ценни указания и препоръки за работата и взаимоотношенията, които - както казваше той - "...въпреки солидната ти теоретична подготовка, нещата в живота са коренно различни от онова, което пише в теорията...!" Затова, човек трябва да бъде много внимателен, тактичен, търпелив и толерантен към всеки, независимо на какъв пост е и какво образование има...!

В този дух, той ми цитира една мъдрост, която трябвало стриктно да съблюдавам в отношенията си с хората - "Уважението не коства нищо, но струва скъпо"! Всеки, който се е ръководил от тази максима е разбирал, рано или късно, колко благотворно е нейното въздействие при контактите в обществото... В работата си като кмет, Цоко Байчев е имал като първостепенна задача да ликвидира последствията от

катастрофалното наводнение, сполетяло града, само половин година преди постъпването му на кметската длъжност. Първата му грижа е било снабдяването на населението с дърва и въглища с оглед приближаващата зима и бързото приваждане на повече от 1500 жилищни сгради в място, удобно за живеене. За две години като градоначалник Цоко Байчев снабдява с вода всички крайни квартали, като полага 6 километра нови водопроводни тръби. Изгражда едно училище и построява оранжерията за цветя до някогашното футболно игрище Т. Бенковски", в която известния озеленител и оформител на градския парк Сашо-градина-ря / Александър Спасов - б.а./ отглеждаше редки екзотични цветя.

През време на кметуването му, - в града се усложнява политическата обстановка, като нелегалните комунистически групи засилват терористичната си дейност. Провеждат се редица процеси срещу конспираторите "борци интернационалисти", към което кмета Цоко Байчев няма пряко отношение, но по съветите на своя тъст, адвокатът Атанас Минков, пледира за хуманно отношение към арестуваните и прецизно прилагане на законите за "виновност" или "невинност"! Във всичките си действия, като обществено политическа и ръководна личност, Цоко Байчев се ръководил винаги от хуманните принципи за добронамереност, хуманност, толерантност и зачитане мнението на "противната страна". След окупацията на България от Съветската армия и завземането на властта от комунистическата партия, Цоко Байчев е арестуван и изправен пред правното недоразумение наречено "Народен съд"! Пред него той е трябвало да отговаря за "вината" си, че се е съгласил да стане кмет в една държава, в която правителството не е споделяло лявата марксистическа идеология и се е борило срещу "борците на световната революция", разрушаващи устоите на държавността ! Нямайки никакви конкретни нарушения като кмет, ръководител, общественик и човек, "народните обвинители" му откриват голямата "вина", че някога е "... публикувал статии в прогерман-ски дух и е осъден от Народния съд на тригодишен затвор условно..." | Вълчев Г, "Видинските кметове", Видин, 1996 г, стр. 172/ С последния видински кмет - Цоко Байчев завършва ерата на онези общественици, ръководители и политици, които съчетават в себе си всички добродетели на българина - честност, скромност, трудолюбие, етичност и беззаветно служене на държавата. В рамките на Конституцията, законите и морала...

## **ВИДИНСКИ КМЕТОВЕ**

**Генади ВЪЛЧЕВ**